

Drets humans

Codi: 100285

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500246 Filosofia	OT	3	2
2500246 Filosofia	OT	4	2

Professor/a de contacte

Nom: Marta Tafalla Gonzalez

Correu electrònic: marta.tafalla@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: No

Grup íntegre en espanyol: Sí

Prerequisits

Tenir coneixements d'ètica filosòfica, preferiblement haver cursat ja alguna assignatura d'ètica i/o filosofia política.

Algunes de les lectures obligatòries del curs estan en anglès, per tant cal poder llegir en aquesta llengua.

Objectius

L'objectiu central de l'assignatura és oferir una introducció a l'estudi dels Drets Humans des d'una perspectiva filosòfica. Es presentaran els principals problemes filosòfics que plantegen els Drets Humans, tant en la seva vessant més teòrica, com en la seva aplicació pràctica, i es discutiran les possibles solucions, tot analitzant arguments i conceptes.

Malgrat que s'introduiran alguns elements de la història dels Drets Humans, necessaris per entendre millor la situació actual, el curs es concentrarà en el debat filosòfic contemporani. Analitzarem i discutirem quina és la funció dels Drets Humans en la nostra societat, els diferents tipus de Drets Humans, la seva potencial universalització, els conflictes entre drets i les possibles fonamentacions filosòfiques dels Drets Humans. També analitzarem i discutirem algunes teories recents que aborden l'extensió dels drets més enllà de l'espècie humana, i prestarem una especial atenció al problema més greu del segle XXI: la catàstrofe ecològica, que ens obliga a repensar els drets fonamentals i com garantir-los en un context de caos climàtic, contaminació, crisi energètica, degradació d'ecosistemes i extermini massiu d'espècies.

Competències

Filosofia

- Analitzar i sintetitzar els arguments centrals dels textos fonamentals de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Aplicar els coneixements de l'ètica als problemes morals de la societat, i valorar les implicacions sobre la condició humana dels canvis en el món de la tècnica contemporània.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en

llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.

- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Reconèixer i interpretar temes i problemes de la filosofia en les seves diverses disciplines.
- Utilitzar un pensament crític i independent a partir dels temes, els debats i els problemes que planteja la filosofia tant històricament com conceptualment.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els conceptes ètics centrals en els dilemes morals del present.
2. Aplicar el rigor filosòfic en un text escrit seguint els estàndards internacionals de qualitat.
3. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma, tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
4. Construir arguments ètics amb rigor i identificar i defensar arguments ètics i distingir-los dels incorrectes
5. Demostrar una posició pròpia davant d'un problema o una controvèrsia de rellevància filosòfica, o en un treball de recerca filosòfica.
6. Discriminar els trets que defineixen el lloc d'un autor en el context d'una problemàtica i reorganitzar-los en un esquema coherent.
7. Distingir i esquematitzar el contingut fonamental d'un text filosòfic.
8. Establir relacions entre ciència, filosofia, art, religió, política, etc.
9. Justificar la validesa d'una posició ètica determinada, en el context dels problemes del món actual.
10. Llegir comprensivament textos filosòfics bàsics.
11. Organitzar el temps i els propis recursos per a la feina: dissenyar plans establint prioritats d'objectius, calendaris i compromisos d'actuació.
12. Ponderar la importància filosòfica dels diversos factors presents en els conflictes socials de l'actualitat.
13. Reconèixer, amb mirada experta, referents filosòfics del passat i del present i avaluar-ne la rellevància.
14. Relacionar els elements i els factors propis de textos de la tradició filosòfica
15. Resoldre problemes de manera autònoma.

Continguts

PROGRAMA I LECTURES OBLIGATÒRIES

TEMA 1. DRETS HUMANS: CONCEPTES FONAMENTALS

- 1.1. Definició i funcions dels Drets Humans
- 1.2. Origen i caràcter històric. Idees filosòfiques en les que es basen els Drets Humans
- 1.3. La classificació dels Drets Humans en tres generacions, i la classificació tipològica
- 1.4. Els Drets Humans, la llei i l'Estat
- 1.5. Principals declaracions de Drets Humans al llarg de la història
- 1.6. És necessari i/o possible fonamentar filosòficament els Drets Humans?

Lectures:

-James Nickel, "Human Rights", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, Edward N. Zalta (ed.), 2013.

-Diverses declaracions històriques de Drets Humans.

-Juan Antonio Rivera, "Una epopeya del progreso moral", ressenya del llibre de Steven Pinker, *Los ángeles que llevamos dentro. El declive de la violencia y sus implicaciones*, en *Revista de Libros*, 2013.

-Txetxu Ausín, "Tomando en serio los derechos de bienestar", *Enrahonar*, num 40/41, 2008.

TEMA 2. DRETS HUMANS I ÈTICA ECOLÒGICA

Lectures:

-Vandana Shiva, *Manifiesto para una democracia de la tierra*, Paidós, 2006. (fragments)

-Jorge Riechmann, *Interdependientes y ecodependientes. Ensayos desde la ética ecológica (y hacia ella)*, Proteus, 2012. (fragments)

-Alicia H. Puleo, "Los dualismos opresivos y la educación ambiental", *Isegoría*, num 32, 2005.

Materials complementaris:

-Vandana Shiva, "Sembrar la llibertat", conferència al CCCB:

<http://www.cccb.org/es/multimedia/videos/sembrar-la-libertad-la-humanidad-en-la-encrucijada-evolutiva/228342>

-Jorge Riechmann, "Cambio climático y biodiversidad", conferència:

<https://www.youtube.com/watch?v=aGhd3--CuY>

-Jorge Riechmann, "Ecosocialismo descalzo", conferència: <https://www.youtube.com/watch?v=pT-bsL2PXZQ>

-George Monbiot, debat amb Carlos Delclós al CCCB:

<http://www.cccb.org/ca/multimedia/videos/conversa-amb-george-monbiot/228424>

-Alicia H. Puleo, "Ecofeminismo para otro mundo posible", conferència:

<https://www.youtube.com/watch?v=LQTLUa2dPoA>

TEMA 3. DRETS MÉS ENLLÀ DE L'ESPÈCIE HUMANA?

Lectures:

-Peter Singer, *Liberación Animal*, Taurus, 2011 (1975). (fragment)

-Sue Donaldson & Will Kymlicka, *Zoopolis. A Political Theory of Animal Rights*, Oxford University Press, 2011.

Trad: *Zoópolis. Una revolución animalista*, Errata Naturae, 2018. (fragment)

-Val Plumwood, "Being Prey", a *The Ultimate Journey*, 2000.

-Paula Casal, "El planeta sin los simios", *Revista de Bioètica i Dret*, num 8, 2006.

Materials complementaris:

-Núria Almiron, "Defensa dels animals i ideologia política", conferència a l'Ateneu de Barcelona:

<https://www.youtube.com/watch?v=RfoJHg1H9Yc&t=133s>

-Will Kymlicka, "Drets animals. La fi de la supremacia humana", conferència al CCCB:

<http://www.cccb.org/es/multimedia/videos/derechos-animales-el-fin-de-la-supremacia-humana/230238>

-Corine Pelluchon, "La causa animal: reptes ètics i estratègies polítiques", conferència al CCCB:

<http://www.cccb.org/es/multimedia/videos/la-causa-animal-retos-eticos-y-estrategias-politicas/230239>

(Les lectures obligatòries estaran disponibles al campus virtual.)

Metodologia

La metodologia de l'assignatura combina:

SESSIONS LECTIVES A L'AULA

-Sessions teòriques: on s'introdueixen les preguntes fonamentals i s'ofereixen coneixements bàsics per afrontar les lectures.

-Sessions de seminari: on s'analitzen i discuteixen les lectures que els/les alumnes han preparat prèviament de manera autònoma.

Aquests dos tipus de sessions es van alternant al llarg del curs.

És fonamental que els/les alumnes assisteixin a classe de manera regular i que participin activament en la discussió sobre les lectures.

SESSIONS D'ATENCIÓ AL DESPATX

-Tutories: aquells/es alumnes que tinguin dubtes sobre els continguts i les lectures del curs, o que vulguin aprofundir en aspectes particulars, podran adreçar-se al despatx de la professora en les hores d'atenció.

-Tutories per a l'elaboració del treball: el treball sobre un tema de l'assignatura, que és una de les tres proves en què consisteix l'avaluació, haurà de passar, com a mínim, per una sessió de tutories.

DURANT TOT EL CURS

-Ús del campus virtual: l'assignatura farà ús del campus virtual per penjar-hi esquemes de les sessions teòriques, les lectures obligatòries i altres materials complementaris. També per informar sobre qüestions relacionades amb l'assignatura.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Sessions teòriques i sessions de seminari on es discuteixen les lectures, dirigides per la professora	45	1,8	1, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13
Tipus: Supervisades			
Tutories al despatx en les hores d'atenció als alumnes, per resoldre dubtes i aprofundir en aspectes particulars; tutories del treball sobre un tema de l'assignatura	5	0,2	1, 4, 9, 12
Tipus: Autònomes			
Anàlisi de les lectures obligatòries i preparació de les sessions de seminari que tindran lloc a l'aula; consulta de la bibliografia complementària; recerca d'informació complementària; elaboració d'un treball sobre un tema de l'assignatura	92,5	3,7	1, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15

Avaluació

L'avaluació consisteix en tres proves.

La primera és un examen que tindrà lloc a la meitat de curs, i la segona és un examen que tindrà lloc a final de curs. Les dates exactes es donaran a conèixer els primers dies de classe. En els exàmens, caldrà demostrar un coneixement suficient dels continguts treballats en les classes i de les lectures obligatòries, així com capacitat d'anàlisi i reflexió crítica.

La tercera prova consisteix en l'elaboració d'un treball sobre un dels temes tractats a l'assignatura, i la seva presentació oral en un vídeo. El treball es realitzarà en grups de 3/4 persones. Important: cal pactar el tema amb la professora en una sessió de tutoria. Mentre realitzen el treball, els/les alumnes poden assistir a sessions de tutories amb la professora a les hores d'atenció al despatx. La data d'entrega del vídeo s'establirà entre el primer i el segon examen. La data exacta es donarà a conèixer els primers dies de classe.

Una vegada cada prova hagi estat avaluada, i la nota penjada al campus virtual, els/les alumnes que ho desitgin podran anar al despatx de la professora durant les hores d'atenció, i demanar una revisió.

Els/les alumnes que hagin suspès una, dues o les tres proves, podran presentar-se a reavaluació i recuperar la prova o proves que hagin suspès.

Si un/a alumne/a no s'ha presentat a alguna de les proves, es podrà presentar a reavaluació. Però per poder anar a reavaluació, caldrà haver-se presentat, com a mínim, a dues de les tres proves.

Quan un/a estudiant no hagi realitzat cap de les proves, o bé només hagi realitzat una de les proves, serà considerat/da "no avaluable".

Caldrà aprovar les tres proves per aprovar l'assignatura. La nota final serà la nota mitja de les tres proves.

Es prega als/les alumnes que usin l'email només per a qüestions urgents. La resta de dubtes i problemes es resoldran durant les hores de classe i de despatx. No es realitzaran tutories per email.

Si algun/a alumne/a ha de comunicar-se de forma urgent amb la professora, es prega que no utilitzi el campus virtual, sinó: Marta.Tafalla@uab.cat

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor o professora vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Elaboració d'un treball i presentació oral en un vídeo	33,3%	2,5	0,1	1, 3, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Examen 1	33,3%	2,5	0,1	1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Examen 2	33,3%	2,5	0,1	1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15

Bibliografía

LECTURES OBLIGATÒRIES

Estan indicades més amunt, en el programa. Estaran disponibles al campus virtual.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

ARTOLA, MIGUEL *Los derechos del hombre*, Alianza, Madrid, 1986.

BUXTON, NICK i HAYES, BEN (eds.) *Cambio climático S. A.*, Fuhem, Madrid, 2016. (Trad. Martha Moncada, Nuria del Viso, Carla Mercader, Edgar Codina, Felipe Daza, Pere Brunet, Centre Delàs)

CASAL, PAULA i SINGER, PETER *Los derechos de los simios*, Trotta, Madrid, 2022.

DE MIGUEL, ANA *Neoliberalismo sexual. El mito de la libre elección*, Cátedra, Madrid, 2015.

DWORKIN, RONALD *Los derechos en serio*, Ariel, Barcelona, 1999. (Trad. Marta Gustavino)

FEDERICI, SILVIA *Calibán y la bruja. Mujeres, cuerpo y acumulación originaria*, Traficantes de sueños, Madrid, 2010. (Trad. Verónica Hendel, Leopoldo Sebastián Touza)

<https://www.traficantes.net/libros/calib%C3%A1n-y-la-bruja>

HAYDEN, PATRICK *The Philosophy of Human Rights*, Paragon House, St Paul, 2001.

LEYTON, FABIOLA *Los animales en la bioética*, Herder, Barcelona 2019.

LOUV, RICHARD *Los últimos niños en el bosque. Salvemos a nuestros hijos del trastorno por déficit de naturaleza*, Capitán Swing, Madrid, 2018. (Trad. Begoña Valle)

MARTÍNEZ DE PISÓN, JOSÉ *Derechos humanos: historia, fundamentos y realidad*, Zaragoza, Egido, 1997.

MENKE, CHRISTOPH i POLLMANN, ARND *Filosofía de los derechos humanos*, Herder, Barcelona, 2010. (Trad. Remei Capdevila Werning)

MONBIOT, GEORGE *Salvaje. Renaturalizar la tierra, el mar y la vida humana*, Capitán Swing, Madrid, 2017. (Trad. Ana Momplet Chico)

PLUMWOOD, VAL *Environmental culture. The ecological crisis of reason*, Routledge, Londres, 2002.

PULEO, ALICIA H. *Ecofeminismo para otro mundo posible*, Cátedra, Madrid, 2011.

PULEO, ALICIA H. (ed.) *Ecología y género en diálogo interdisciplinar*, Plaza y Valdés, Madrid, 2015.

<http://www.plazayvaldes.es/libro/ecologia-y-genero-en-dialogo-interdisciplinar>

PULEO, ALICIA H. *Claves ecofeministas para rebeldes que aman a la Tierra y a los animales*, Plaza y Valdés, Madrid, 2019.

RIECHMANN, JORGE *¿Derrotó el smartphone al movimiento ecologista?*, Catarata, Madrid, 2016.

RIECHMANN, JORGE; ALMAZÁN, ADRIÁN; MADORRÁN, CARMEN; SANTIAGO, EMILIO *Ecosocialismo descalzo*, Icaria, Barcelona, 2018.

RIECHMANN, JORGE *Simbioética*, Plaza y Valdés, Madrid, 2022.

TAFALLA, MARTA (ed.) *Los derechos humanos en la era de la globalización. Enrahonar*, número monográfico, num 40/41, 2008.

TAFALLA, MARTA *Ecoanimal. Una estética plurisensorial, ecologista y animalista*, Plaza y Valdés, Madrid, 2019.

TAFALLA, MARTA *Filosofía ante la crisis ecológica*, Plaza y Valdés, Madrid, 2022.

TAPIA, AIMÉ *Mujeres indígenas en defensa de la tierra*, Cátedra, Madrid, 2018.

VELASCO, ANGÉLICA *La ética animal. ¿Una cuestión feminista?*, Cátedra, Madrid, 2017.

WARREN, KAREN J. (ed.) *Filosofías ecofeministas*, Icaria, Barcelona, 2003. (Trad. Soledad Iriarte)

Programari

L'assignatura fa ús del campus virtual. En el cas que no es pugués fer docència presencial, s'emplearia l'eina Teams.